

O'QISHNI O'RGATISHDA O'QISH STRATEGIYASINING AHAMIYATI

Mirzayeva Mahbuba Mamajon qizi

Ingliz tili o'qitish metodikasi kafedrası dotsenti

Muhammadjonova Sarvinoz Maxmudjon qizi

Farg'ona davlat universiteti. Ingliz tili va adabiyoti fakulteti

21.88-guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi kunda o'qishni o'rgatishda foydalaniladigan turli xil uslublar – strategiyalar hamda o'qishni o'rgatishda o'qish strategiyasining ahamiyati va afzalliklari, o'qishni o'rgatishda o'qituvchining roli muhimligi, qulay muhitni yarata olish uning vazifasi ekanligi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: o'qish, strategiyalar, tushunish qobiliyati, hissiy moslashuv, o'qitishdagi uslublar, reaksiyon komponent, tanqidiy fikrlash, lug'atni rivojlantirish, ravonlik, faol ishtirok etish.

O'qish - bu o'rganish va akademik muvaffaqiyat uchun asos bo'lib xizmat qiladigan asosiy mahorat. O'qituvchilar sifatida o'quvchilarni mohir kitobxon bo'lishlari uchun zarur vositalar va usullar bilan ta'minlash bizning mas'uliyatimizdir. Samarali o'qishni o'rgatishning asosiy tarkibiy qismlaridan biri, o'qish strategiyalarini o'rganib chiqib, ularni amalda qo'llashdir.

O'qishni o'rgatish o'qituvchi tomonidan sinfda amalga oshiriladigan muhim faoliyatdir. Bu talabalarga mavzuni, undan asosiy g'oyani qanday topishni, shuningdek, barcha paragraflardagi ma'noni tushunishni o'rgatishdan boshlanadi. O'qituvchi o'quvchilarni matnning ma'nosini tushunishga va yangi narsalarni olishga yo'naltirishi kerak.

Ba'zi mutaxassislar o'qitish tushunchasi haqida o'z nuqtai nazarlarini taklif qilishadi:

Uolles (1992) o'qishni o'rgatish sinfda mavjud bo'lgan jarayon, o'qituvchilar va

talabalar o'rtasidagi o'zaro ta'sir shu bilan birga o'qituvchi talabalarni matndan ma'no olishga yo'naltiradigan faoliyat, bundan tashqari, o'qishni o'rgatish talabalarga tushunish qobiliyatini egallashga yordam beradigan ko'rsatmadir degan fikrni ilgari suradi.

Shuning uchun, Linse ta'lim o'qish, tushunish, shuningdek o'qiganlarini tahlil qilish yoki sintez qilish zarur. Bu o'qishni tushunishni o'rgatishdan dalolat beradi .

Strategiyalar o'rganish texnikasi, xatti-harakatlar, muammolarni hal qilish yoki o'rganish qobiliyatlari sifatida belgilanadi, bu esa ko'proq o'rganishni ta'minlaydi.

O'qitish strategiyasi o'qituvchilar tomonidan o'quvchilarining mazmunli ta'lim olishlarini ta'minlash uchun foydalanadigan usullar, protseduralar yoki manbalar. Ushbu strategiyalarni qo'llash o'qituvchilarga ta'limni talaba osonroq eslab qoladigan faol, ko'proq ishtirok etish jarayoniga aylantirishga imkon beradi. Ushbu strategiyalarning aksariyati umumiylik jihatidan juda kooperativ bo'lib, qadriyatlarni o'zlashtirishga yordam beradigan, o'quvchilarda yaxshi hissiy moslashuvni rivojlantiradigan va ularni jamiyatdagi hayotga tayyorlaydigan narsadir. Ushbu strategiyalar juda ko'p qirrali bo'lishiga qaramay, o'qitiladigan material haqida oldindan bilmasdan qo'llanilmasligi kerak. O'qitish strategiyasini tanlash qanday maqsadlarga erishish kerakligini, shuningdek o'quvchilarda shakllanishi kerak bo'lgan vakolatlarni hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak. O'qituvchi o'z rolini qanday o'ynashni bilishi juda muhimdir, chunki qulay muhit yaratish uning vazifasi.

O'qituvchilar yaxshiroq o'rganishga erishish uchun har bir inson turi, mazmuni va holatiga mos keladigan turli xil o'qitish strategiyalarini qo'llash zarurligini anglab etmoqda. Uning xilma-xilligi tufayli o'qitish jarayoni haqiqatan ham samarali bo'lishi mumkin, talabalarning qiziqishini uyg'otish, ularning ishtiroki va muhim rekreatsion komponentni qo'shish zarur. Bugungi kunda tasvirlar, maqsadlar, oldiga taqdimotlar qo'yish, hamkorlikda o'rganish, pedagogik simulyatsiya kabi strategiyalar o'qishni o'rgatishda ko'p qo'llanilmoqda.

Ushbu strategiyalar talabalarga matnlarni tushunish, sharhlash va keng doiradagi matnlar bilan shug'ullanishda yordam berishda juda muhimdir. O'qishni tushunish samarali o'qishning asosidir. o'qish strategiyalari talabalarga matnni chuqurroq tushunish va qayta ishlash uchun bir qator ko'nikma va usullarni beradi. Talabalar o'qiganlarini tushuna olsalar, ular ma'lumotning passiv iste'molchilariga emas, balki o'quv jarayonining faol ishtirokchilariga aylanadilar. Shu bilan bir qatorda talabada tanqidiy fikrlash qobiliyati ham rivojlangan bo'lishi lozim. Agar talabalar matn ichida va matnlar o'rtasida tahlil qilish, baholash va aloqa o'rnatishga o'rgatilsa, ular yanada zukko o'quvchilarga aylanadi. O'qish strategiyalarini o'rgatish talabalarga mustaqil kitobxon bo'lishga yordam beradi. Ularni malakalar to'plami bilan jihozlash orqali o'quvchilar yangi matnlarga ishonch bilan yondashishlari mumkin. Ular qiyin lug'atda harakat qilishni, asosiy g'oyalarni aniqlashni va xulosa chiqarishni o'rganadilar. O'qishga o'rgatishning eng muhim jihatlaridan biri bu o'qishga muhabbat uyg'otishdir. O'qish strategiyalari samarali qo'llanilganda, o'qishni yoqimli va foydali tajribaga aylantirishi mumkin. Talabalar matnlar bilan shug'ullana olsalar va ularni tushuna olsalar, ularda umrbod o'qishga bo'lgan muhabbat paydo bo'ladi. Albatta biz ba'zi bir strategiyalar bilan ham tanishamiz. Ularning ahamiyati va qo'llanilishi haqida ham biroz fikrlarimizni yozib o'tamiz.

O'qishni o'rgatishda o'qish strategiyasidan foydalanishning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

1. Tushunish: o'qish strategiyalari o'quvchilarga matnlardagi ma'lumotlarni tushunish va saqlashga yordam beradi. Bashorat qilish, umumlashtirish va tasavvur qilish kabi strategiyalardan foydalangan holda, talabalar material bilan faol shug'ullanishlari va oldingi bilimlari va matn o'rtasida aloqa o'rnatishlari mumkin, bu esa yaxshiroq tushunishga olib keladi.

2. Tanqidiy fikrlash: o'qish strategiyalari o'quvchilarni o'qiyotgan matn haqida tanqidiy fikrlashga undaydi. Savol berish va xulosalar chiqarish kabi strategiyalardan foydalanib, talabalar matnni tahlil qilishlari, muallifning maqsadi va nuqtai nazarini baholashlari va material bo'yicha o'z talqinlarini ishlab

chiqishlari mumkin.

3. Lugʻatni rivojlantirish: oʻqish strategiyalari oʻquvchilarga notanish soʻzlarning maʼnosini aniqlash uchun kontekstga oid maslahatlar, soʻzlarni tahlil qilish va boshqa usullardan foydalanishni oʻrgatish orqali ularning soʻz boyligini kengaytirishga yordam beradi.

4. Ravonlik: oʻqish strategiyalari oʻquvchilarga ifoda, tezlik va aniqlik bilan oʻqishni oʻrgatish orqali ravon oʻqishni yaxshilashi mumkin. Takroriy oʻqish va xor bilan oʻqish kabi strategiyalar oʻquvchilarga yanada ishonchli va malakali kitobxon boʻlishga yordam beradi.

5. Ishtirok etish: oʻqish strategiyalari oʻquvchilarga matn bilan faol munosabatda boʻlish vositalarini taqdim etish orqali oʻqishni yanada qiziqarli va qiziqarli qiladi. Bogʻlanish va vizualizatsiya kabi strategiyalardan foydalangan holda, oʻquvchilar material bilan shaxsiy aloqani rivojlantirishlari va oʻqishga boʻlgan qiziqishlarini oshirishlari mumkin. Umuman olganda, oʻqish strategiyalari oʻqishni oʻrgatishda muhim ahamiyatga ega, chunki ular oʻquvchilarga mustaqil, malakali oʻquvchilar boʻlib, keng doiradagi matnlarni tushunish, tahlil qilish va zavqlanish imkonini beradi.

Oʻquv mashgʻulotlariga turli xil oʻqish strategiyalarini kiritish orqali oʻqituvchilar oʻquvchilarga akademik va kelajakdagi kareralarida muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur boʻlgan koʻnikmalarni rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Oʻqituvchilar sifatida oʻqishni oʻrgatishda oʻqish strategiyalarining kuchidan foydalanish va oʻquvchilarimizga soʻzlar dunyosida muvaffaqiyat qozonish uchun kuch berish bizning burchimidir.

ADABIYOTLAR

1. Pani, S. (2003). Reading strategy instruction through mental modeling. *ELT Journal*, 58(4), 355-362.
2. Rao, J., Gu, P.Y., Zhang, L.J., & Hu, G. (2007). Reading strategies and approaches to learning of bilingual primary school pupils. *Language Awareness*, 16(4), 243-262.
3. Aliyeva Sarvinoz Abbosjon qizi, & Muhammadjonova Sarvinoz Maxmudjon

qizi. (2023). AXLOQ VA TA'LIMNI QADRIYATDA TUTGAN O'RNI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 32(3), 50–52. Retrieved from <https://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/9297>